

+

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ПЕДАГОГІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з освітньої діяльності

_____ О.П. Коляда

« ____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

+ СОЦІАЛЬНЕ КОНСТРУЮВАННЯ ЗДОРОВОЇ СТАРОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма: Соціальна робота
(назва освітньої програми)

освітнього рівня: Магістр
(назва освітнього рівня)

галузь знань: 23 «Соціальна робота»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність: 231 «Соціальна робота»
(шифр і назва спеціальності)

Інститут соціальних технологій
(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 150/5

Форма підсумкового контролю: іспит

Київ 2023 рік

Робоча програма: Здоров'я та благополуччя у сучасних соціальних теоріях

(назва навчальної дисципліни)

для студентів за галуззю знань 23 «Соціальна робота»,

спеціальністю 231 «Соціальна робота»

«29» серпня 2023 року – 34 с.

Розробники: *Іванова Ірина Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки*

Викладачі: *Іванова Ірина Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки*

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки

Протокол від «29» серпня 2023 року № 2

Завідувач кафедри І.В.Маслянікова

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«29» серпня 2023 року

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної) програми

(другого рівня вищої освіти «магістр» за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота» кваліфікації «магістр соціальної роботи») зі спеціалізацією «Соціальна педагогіка у сфері інклюзії» № 44 від 26 квітня 2019 р.

(керівником проектної групи)

Шандрук Сергій Костянтинович, голова підкомісії 12 «Соціальне забезпечення і соціальна робота» Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України: доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи, начальник відділу моніторингу якості освіти та методичної роботи Тернопільського національного економічного університету
«28» серпня 2019 року

Гарант освітньої (професійної) програми (керівник проектної групи)

Колобова Ярослава Валеріївна, директор Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді КМДА

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний рік	2021/2022	2022/2023	2023/2024	20__/20__
Дата засідання кафедри / циклової комісії	30.08	29.08	29.08	
№ протоколу	2	2	2	
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу за адресою:

<https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=6784>

(вказати адресу)

Робочу програму перевірено

_____ 2023 р.

В.о. директора Інституту соціальних технологій

Л.С.Холодова

_____ (підпис)

(_____) (прізвище та ініціали)

Зміст		
РОЗДЛИ		СТОР.
1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		5
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		6
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		7
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ		9
4.1. Анотація дисципліни		9
4.2. Структура навчальної дисципліни		10
4.2.1. Тематичний план		10
4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни		12
4.3. Форми організації занять		13
4.3.1. Теми семінарських занять		13
4.3.2. Теми практичних занять		
4.3.3. Теми лабораторних занять		
4.3.4. Індивідуальні завдання		13
4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота		14
4.3.6. Теми самостійної роботи студентів		15
5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ		18
5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності		18
5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності		18
5.3. Особливості навчання в інклюзивній групі		19
6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ		20
6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів		20
6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру		21
6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS		22
6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS		23
6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS		23
6.6. Розподіл балів, які отримують студенти		23
6.7. Орієнтовний перелік питань до екзамену		24
7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ		25
7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю		25
7.2. Глосарій (термінологічний словник)		26
7.3. Рекомендована література		27
7.4. Інформаційні ресурси		33
8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ		34

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань 23 Соціальна робота (шифр і назва)	Вид дисципліни Вибіркова (обов'язкова* чи за вибором студента)	
	Спеціальність 231 Соціальна робота (шифр і назва)	Цикл підготовки Професійний (загальний чи професійний)	
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 150		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 142	Освітній рівень: Магістр	год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	2 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	71 год.
Індивідуальні завдання: 71 год.			
Вид семестрового контролю: іспит			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання – 12 /142

*Статус обов'язкових мають дисципліни, що є обов'язковими хоча б для однієї освітньої програми.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: опанування студентами знань з особливостей соціального конструювання здорової старості.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння студентами знань з особливостей періоду старості в житті людини, правових основ соціальної роботи з людьми похилого віку, концепцій соціальної роботи з людьми похилого віку, діяльності організацій соціальної сфери із соціальної роботи з людьми похилого віку, системи соціальних послуг для людей похилого віку;
- формування розуміння соціальних, правових, психологічних, педагогічних концептів соціального конструювання здорової старості;
- ознайомлення з кращим досвідом соціальної роботи з людьми похилого віку в Україні і за кордоном;
- формування необхідних професійних умінь, навичок, якостей, етичного ставлення до людей похилого віку;
- допомога студентам освітнього рівня «Магістр» у написанні кваліфікаційної магістерської роботи з тем, пов'язаних із соціальною роботою з людьми похилого віку.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання), деталізувати їх.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їх сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати і розуміти:

- поняття «старість», демографічні особливості старіння населення, теорії старіння і старості;
- міжнародні підходи до соціального захисту і соціальної роботи з людьми похилого віку, правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку в Україні;
- концепції соціальної допомоги і підтримки людей похилого віку, концепцію зв'язку поколінь, концепцію здорового та активного довголіття, етику соціальної роботи з людьми похилого віку;
- специфіку соціальної роботи з людьми похилого віку в центрах соціальних служб, територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг), соціально-медичних установах, мобільних соціальних службах, громадських організаціях та благодійних фондах, Пенсійному фонді, професійні вимоги до фахівця;
- класифікацію соціальних послуг для людей похилого віку, які перебувають в СЖО, класифікацію методів і технологій соціальної роботи з людьми похилого віку, критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги; послугу підтриманого проживання; соціально-педагогічну послугу «Університет третього віку»;

вміти:

- орієнтуватись в соціальних, правових, психологічних, педагогічних аспектах життєвого циклу старості;
- орієнтуватись в особливостях концепцій соціальної роботи з людьми похилого віку;
- проводити менеджмент соціальної роботи в організаціях соціальної сфери, які здійснюють соціальну роботу з людьми похилого віку;
- проводити менеджмент соціальних послуг для людей похилого віку;
- використовувати етичні підходи до соціальної роботи з людьми похилого віку;

- дотримуватись професійних стандартів до соціальної роботи з людьми похилого віку, здійснювати супервізію соціальних працівників і соціальних робітників.

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК3	ЗК4	ЗК5	ЗК6	ЗК7	ЗК8	ЗК9
ОКі	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	ЗК10								
	+								

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	СК 1	СК 2	СК 3	СК4	СК5	СК6	СК7	СК8	СК9
ОКі	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15	СК16		
	+	+	+	+	+	+	+		

*В описах освітніх програм зустрічається СК (спеціальні компетенції) або ФК (фахові компетенції) залежно від стандарту. Відповідно таке скорочення і використовуємо при формуванні рядка.

Рядок дисципліни в «Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми»

	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	ПРН4	ПРН5	ПРН6	ПРН7	ПРН8	ПРН9
ОКі	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	ПРН10	ПРН11	ПРН12	ПРН13	ПРН14	ПРН15	ПРН16	ПРН17	ПРН18
ОКі	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	ПРН19	ПРН20							
	+	+							

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Соціальне конструювання здорової старості» входить у навчальний план міжнародної освітньої магістерської програми «Соціальна робота» Вільнюського університету (Литва) (Шяуляйська академія) і Університету «Україна» (Київ).

Мета навчальної дисципліни: опанування студентами знаннями з особливостей соціального конструювання здорової старості.

Засвоєння компетентностей оцінюється за національною та міжнародною шкалою.

Викладач – Іванова Ірина Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Зміст дисципліни (тематика):

Тема 1. Період старості в житті людини.

Тема 2. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.

Тема 3. Концепції соціальної роботи з людьми похилого віку.

Тема 4. Діяльність організацій соціальної сфери із соціальної роботи з людьми похилого віку.

Тема 5. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передує цій дисципліні:

Викладання навчальної дисципліни зумовлює особливість опанування знаннями в рамках освітнього рівня «Бакалавр»: «Теорія і практика соціальної роботи», «Формування професійного мислення», «Соціологія», «Психологія», «Психологія здоров'я», «Педагогіка», «Соціальна педагогіка», «Філософія», «Соціальна робота з людьми похилого віку».

Міжпредметні зв'язки: викладання навчальної дисципліни спирається на такі галузі наукового знання, як соціальна робота, соціологія, медицина, психологія, педагогіка, теологія і Богословські науки, філософія.

4.2. Структура навчальної дисципліни

4.2.1. Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань	
	денна форма							заочна форма								
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.		
		у тому числі							у тому числі							
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
Модуль 1																
Змістовий модуль 1. Назва																
Тема 1. Період старості в житті людини.														14	14	AP: CP: IP:
Тема 2. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.									2					14	14	AP: CP: IP:
Тема 3. Концепції соціальної роботи з людьми похилого віку.									2	2				14	14	AP: CP: IP:
Тема 4. Діяльність організацій соціальної сфери із соціальної роботи з людьми похилого віку.														14	14	AP: CP: IP:
Тема 5. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.									2					15	15	AP: CP: IP:
Разом								150	6	2				71	71	

Примітки. 1. Слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення. 2. AP – аудиторна робота, CP – самостійна робота, ІНДЗ – індивідуальне завдання. 3. Можуть застосовуватися такі форми і методи контролю знань, як опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання, реферат, співбесіда, огляд додаткової літератури, підготовка та проведення презентації, складання кросворду за основними термінами теми, контрольна робота, письмове тестування, експрес-тестування, комп'ютерне тестування тощо, а також наведені в розділі II таблиці пункту 11.1.

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни

ЗДОРОВ'Я ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ У СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ТЕОРІЯХ

Разом: 150 год., лекції – 8 год., семінарські заняття – 4 год., індивідуальні заняття – 68 год., самостійна робота – 70 год., підсумковий контроль – 2 год.

	Теми занять (лекційних / практичних)	Види контролю (кількість балів)			
		Поточний контроль		Модульний контроль Письмова КР	Підсумковий контроль Іспит
		Активність на ПЗ	Самостійна робота		
	Змістовий модуль 1.				
		10	40	10	
1.	Тема 1. Період старості в житті людини.				
2.	Тема 2. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.				
3.	Тема 3. Концепції соціальної роботи з людьми похилого віку.				
4.	Тема 4. Діяльність організацій соціальної сфери із соціальної роботи з людьми похилого віку.				
5.	Тема 5. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.				
	Модульний контроль (контрольна робота-реферат для студентів ЗФН)				
					40
	Всього 100 балів				

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концепції соціальної роботи з людьми похилого віку	2

4.3.4. Індивідуальні завдання

Тематика ІНДЗ (тем контрольних робіт)

1. Поняття «старість» і «старіння» в різних культурах.
2. Поняття «старість» і «старіння» в соціологічних дослідженнях.
3. Поняття «старість» і «старіння» в психологічних дослідженнях.
4. Поняття «старість» і «старіння» в педагогічних дослідженнях.
5. Теорії старіння і старості.
6. Правові акти Організації Об'єднаних Націй щодо соціального захисту людей похилого віку.
7. Правові акти Європейського Союзу щодо соціального захисту людей похилого віку.
8. Особливості правового захисту людей похилого віку в Україні.
9. Законодавство України про соціальний захист людей похилого віку.
10. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з людьми похилого віку в Україні.
11. Регулювання пенсійного забезпечення осіб похилого віку в законодавстві України.
12. Регулювання пенсійного забезпечення в законодавстві країн світу.
13. Концепція створення сприятливого середовища для людей похилого віку.
14. Концепція особистісно орієнтованої соціальної роботи з людьми похилого віку.
15. Милосердне ставлення до людей похилого віку у соціальній роботі.
16. Концепція активізації у соціальній роботі з людьми похилого віку.
17. Концепція соціальної інтеграції та інклюзії людей похилого віку.
18. Цифрова інклюзія людей похилого віку.
19. Концепція зв'язку поколінь у соціальній роботі з людьми похилого віку.
20. Діалог поколінь у соціальній роботі з людьми похилого віку.
21. Ейджизм по відношенню до людей похилого віку та способи його подолання засобами соціальної роботи.
22. Концепція здорового та активного довголіття.
23. Формування здорового способу життя людей похилого віку.
24. Принцип інтеграції і поваги до людей похилого віку.
25. Міста, дружні до людей похилого віку.
26. Етика соціальної роботи з людьми похилого віку.
27. Структура і завдання центрів соціальних служб із соціальної підтримки людей похилого віку, які перебувають у складних життєвих обставинах.

28. Структура, завдання і напрямки діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).
29. Соціальне обслуговування людей похилого віку в державних і недержавних соціально-медичних установах.
30. Діяльність мобільних соціальних офісів у соціальному обслуговуванні людей похилого віку.
31. Напрямки роботи громадських організацій із соціального захисту і соціального обслуговування людей похилого віку.
32. Особливості діяльності Пенсійного фонду України в сучасних соціальних умовах.
33. Вимоги до загальних і професійних компетентностей і професійних якостей фахівців соціальної роботи із соціальної роботи з людьми похилого віку.
34. Досвід діяльності організацій соціальної сфери у країнах світу із соціального обслуговування людей похилого віку.
35. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.
36. Послуга підтриманого проживання людей похилого віку.
37. Діяльність «Університетів третього віку» за кордоном.
38. Соціально-педагогічна послуга «Університет третього віку» в Україні.

4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота (навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота (ІНДР) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДР прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ – дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у таблицях нижче.

**Критерії оцінювання ІНДЗ
(дослідження у вигляді реферату)**

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень у логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання	3 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	1 бал
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	2 бали
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел, посилання	1 бал
Разом		10 балів

Оцінка за ІНДЗ у вигляді реферату: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
24 – 30 та більше	відмінно	5	A	відмінно
16 – 23	добре	4	BC	добре
8 – 15	задовільно	3	DE	задовільно
0 – 7	незадовільно	2	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання

4.3.6. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Період старості в житті людини.	14
2	Тема 2. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.	14
3	Тема 3. Концепції соціальної роботи з людьми похилого віку.	14
4	Тема 4. Діяльність організацій соціальної сфери із соціальної роботи з людьми похилого віку.	14
5	Тема 5. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.	15

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Максимальний бал	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.			
Тема 1. Період старості в житті людини.	Контрольна робота	10	1
Тема 2. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.	Контрольна робота	10	2
Тема 3. Концепції соціальної роботи з людьми похилого віку.	Контрольна робота	10	3
Тема 4. Діяльність організацій соціальної сфери із соціальної роботи з людьми похилого віку.	Контрольна робота	10	4
Тема 5. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.	Контрольна робота	10	5
Модульний контроль	Виступ на семінарському занятті	10	6
Тестові завдання		30	7
<i>Всього: 142 год.</i>	<i>Всього: 100 балів</i>		
<i>Разом: 142 год.</i>	<i>Разом: 100 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

Методи – відповідно до способу комунікації:

вербальні – монолог, діалог, вільна дискусія під час проведення лекцій та семінарських занять;

письмові: складання бібліографії, написання конспектів першоджерел у вигляді планів-конспектів, сигнальних конспектів, тез, аналізу наукової літератури, наукових оглядів тощо;

бінарні: підготовка творчих завдань з усним аналізом на семінарському занятті, використання аудіовізуальних засобів тощо.

Пошукові та проблемно-пошукові методи: знаходження, аналіз, науковий огляд наукових джерел, ведення глосарію.

Репродуктивні методи: відтворення наукової інформації у вигляді наукових доповідей, конспектів першоджерел.

Методи відповідно до рівня навчально-пізнавальної активності студентів:

Підготовка творчих завдань – порівняльних схем і таблиць на основі теоретичного матеріалу.

Форми контролю знань, умінь і навичок студентів на практичних заняттях:

1. Індивідуальні: 1) експрес-контроль (письмово);
2) перевірка конспектів друкованих джерел;
3) розкриття змісту теоретичних питань у вигляді доповіді;

4) підготовка творчих завдань.

2. Фронтальне опитування:

1) проведення усного опитування з постановкою питання до кожного студента;

2) проведення бесіди, жвавої бесіди на основі доповідей студентів з теми.

3. Самоконтроль:

виконання письмових завдань та самоперевірка їх правильності під час проведення семінарських занять.

5. Активні методи навчання: програмованого навчання, проблемного навчання, інтерактивного навчання.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Особливості навчання в інклюзивній групі

В інклюзивній групі навчальний процес здійснюється із врахуванням особливих освітніх потреб студентів з інвалідністю:

студентів з порушенням слуху і мовлення: бінарні методи навчання - лекції проводяться із презентаціями Power Point, із перекладачем жестової мови, перевага у контролі знань віддається письмовій вербальній комунікації;

студентів з порушенням зору: аудіо супровід лекційних занять, надання студентам можливості взяти записи шрифтом Брайля, перевага у контролі знань віддається усній вербальній комунікації;

студентам із порушенням опорно-рухового апарату: перевага надається дистанційним формам навчання і контролю знань і усній комунікації.

В інклюзивній групі створюється ситуація взаємодопомоги і взаємопідтримки, призначаються студенти-супервізори (ментори) для допомоги у виконанні аудиторних завдань і самостійної роботи.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 1 змістового модулю.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт на ДФН здійснюється у вигляді захисту рефератів.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Підсумковий метод оцінювання знань – екзамен.

Оцінювання успішності студентів з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до рекомендацій Центру інклюзивних технологій навчання.

Студентам, які в результаті вивчення навчальної дисципліни накопичили 90-100 балів автоматично зараховується оцінка «відмінно», і вони звільняються від складання екзамену.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента / аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль ...		Модуль n	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові							
1.1. Відвідування лекцій	1	3	3				
1.2. Робота на семінарському і практичному занятті	10	2	7				
1.3. Виконання завдань для самостійної роботи	10	8	40				
1.4. Виконання модульної роботи	10	1	10				
	Разом	15	60	-		-	
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 50							
II. Вибіркові							
Виконання завдань для самостійного опрацювання							
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	5						
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5						
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5						
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	10						
2.5. Участь у науковій студентській конференції	5						
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	5						
	Разом	-		-		-	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 10							
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60							

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
54 – 60 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
45 – 53	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
36 – 44	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
21 – 35	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 20		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
36 – 40 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
30 – 35	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
24 – 29	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
14 – 23	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 13		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3		E	<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1												
T1	T2	T3	T4	T5	МКР						не більше 40	не більше 100
10	10	10	10	10	10							

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття «старість» і «старіння» в різних культурах.
2. Поняття «старість» і «старіння» в соціологічних дослідженнях.
3. Поняття «старість» і «старіння» в психологічних дослідженнях.
4. Поняття «старість» і «старіння» в педагогічних дослідженнях.
5. Теорії старіння і старості.
6. Правові акти Організації Об'єднаних Націй щодо соціального захисту людей похилого віку.
7. Правові акти Європейського Союзу щодо соціального захисту людей похилого віку.
8. Особливості правового захисту людей похилого віку в Україні.
9. Законодавство України про соціальний захист людей похилого віку.

10. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з людьми похилого віку в Україні.
11. Регулювання пенсійного забезпечення осіб похилого віку в законодавстві України.
12. Регулювання пенсійного забезпечення в законодавстві країн світу.
13. Концепція створення сприятливого середовища для людей похилого віку.
14. Концепція особистісно орієнтованої соціальної роботи з людьми похилого віку.
15. Милосердне ставлення до людей похилого віку у соціальній роботі.
16. Концепція активізації у соціальній роботі з людьми похилого віку.
17. Концепція соціальної інтеграції та інклюзії людей похилого віку.
18. Цифрова інклюзія людей похилого віку.
19. Концепція зв'язку поколінь у соціальній роботі з людьми похилого віку.
20. Діалог поколінь у соціальній роботі з людьми похилого віку.
21. Ейджизм по відношенню до людей похилого віку та способи його подолання засобами соціальної роботи.
22. Концепція здорового та активного довголіття.
23. Формування здорового способу життя людей похилого віку.
24. Принцип інтеграції і поваги до людей похилого віку.
25. Міста, дружні до людей похилого віку.
26. Етика соціальної роботи з людьми похилого віку.
27. Структура і завдання центрів соціальних служб із соціальної підтримки людей похилого віку, які перебувають у складних життєвих обставинах.
28. Структура, завдання і напрямки діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).
29. Соціальне обслуговування людей похилого віку в державних і недержавних соціально-медичних установах.
30. Діяльність мобільних соціальних офісів у соціальному обслуговуванні людей похилого віку.
31. Напрямки роботи громадських організацій із соціального захисту і соціального обслуговування людей похилого віку.
32. Особливості діяльності Пенсійного фонду України в сучасних соціальних умовах.
33. Вимоги до загальних і професійних компетентностей і професійних якостей фахівців соціальної роботи із соціальної роботи з людьми похилого віку.
34. Досвід діяльності організацій соціальної сфери у країнах світу із соціального обслуговування людей похилого віку.
35. Система соціальних послуг для людей похилого віку в Україні.
36. Послуга підтриманого проживання людей похилого віку.
37. Діяльність «Університетів третього віку» за кордоном.
38. Соціально-педагогічна послуга «Університет третього віку» в Україні.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу за адресою: <https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=6784>

Перелік	Наявність (+/-)
Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни у дистанційній формі	+
Опорні конспекти лекцій	+
Тестові завдання	+
Презентації до лекцій	+
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів	+
Питання до іспиту	+
Навчальні посібники: Іванова І.Б. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посіб./Іванова І.Б. — К.: Університет «Україна», 2023. — 220 с.	+
Інше	

7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю

Використання навчально-методичних аудіо- і відеоматеріалів для студентів з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до рекомендацій Центру інклюзивних технологій навчання.

7.2. Глосарій

(термінологічний словник)

7.3 Рекомендована література

Основна

1. Іванова І.Б. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посіб./Іванова І.Б. — К.: Університет «Україна», 2023. — 220 с.

Допоміжна

1. Баландіна Н., Панькович О., Ейджистські дискурсивні практики в новинах електронних медіа / Журналістика в системі соціокомунікаційної діяльності / Образ, 2021. Vol.2 (36). Р. 40–53.
2. Європейська соціальна хартія (переглянута), Страсбург, 3 травня 1996 року. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text
3. Державний стандарт соціальної послуги підтриманого проживання осіб похилого віку і людей з інвалідністю. Від 7.06.2017 № 956. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-17#Text>
4. Довгань Н. О. Соціальний діалог і його призначення у міжпоколінних стосунках. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. Том. ІХ. Загальна психологія. Етнічна психологія. Історична психологія. Вип. 9. Київ, 2016. С. 179-187.
5. Довгань Наталія. Дослідження соціокультурної та професійної взаємодії поколінь: стратегія узагальнених даних / Організаційна психологія. Економічна психологія. № 2-3 (20) / 2020. – С.31-41.
6. Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 4, ст.18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12#Text>
7. Закон України «Про соціальні послуги» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 18, ст.73 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
8. Іванова І.Б. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг): навч.посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ: Університет «Україна», 2018. 302 с. [Іванова Методи Соціальної Роботи на дРУК.pdf](#)
9. Кухта М. Соціальний потенціал людей старшого віку в Україні [монографія]. Київ: КНУКіМ, 2018f. 304 с.
10. Мадридський міжнародний план дій з проблем старіння. Прийнятий другою Всесвітньою асамблеєю з проблем старіння, Мадрид, 8-12 квітня 2002 року. https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/ageing_program.shtml
11. Методи активизации и мотивации пожилых людей для участия в жизни общества. Разработчик Ольга Агапова. Проект «TOLLAS, 2012. [1_methods-of-activating-the-elderly.pdf](#)
12. Населення України. Імперативи демографічного старіння. - К.: ВД «АДЕФУкраїна», 2014. 288 с. [України Імперативи демографічного старіння-UKR.pdf](#)

13. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002– 2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. 174 с.
<https://idss.org.ua/arhiv/population.pdf>
14. Парслоу Фелида. Принцип активизации в практике социальной работы / Принцип активизации в социальной работе, 1997.
15. Проект Звіту про оцінку політики та нормативно-правової бази України щодо права літніх осіб на соціальний захист згідно зі статтею 23 Європейської соціальної хартії (переглянутої) Проведеної в межах Проекту Ради Європи «Розвиток соціальних прав людини як ключовий чинник сталої демократії в Україні», жовтень 2020 [Zvit22122020UA.pdf](#)
16. Про схвалення Стратегії державної політики з питань здорового та активного довголіття населення на період до 2022 року. Розпорядження КМУ від 11 січня 2018 року, № 10-р.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2018-%D1%80#Text>
17. Савчук О. М., Миргородська І. В. Стандарти супервізії в соціальній роботі. Наукові записки НаУКМА. Том 136. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота, 2012, С.67-71.
[Savchuk Standarty supervizii.pdf](#)
18. Слезанська Г.І. Супервізія в соціальній роботі: основні підходи та принципи. Науковий Вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота», № 30., С.155-158.
[СУПЕРВІЗІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ ОСНОВНІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ.pdf](#)
19. Соціальний захист населення України у 2021 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України, Київ, 2022.
[zb_szn_2021.pdf](#)
20. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка. Київ: ІЗМН, 1997, 232 с.
21. Стивенсон Олив. Престарелые и активизация: положение престарелых в современном британском обществе / Принцип активизации в социальной работе, 1997.
22. Суспільство і право. Громадська організація [Огляд-міжнародного-досвіду.pdf](#)
23. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика: Навч. посіб. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2014. – С.476-490.
24. Україна: через десять років після Мадриду Київ - 2012 (стан реалізації Мадридського міжнародного плану дій з питань старіння в Україні у 2007-2012 рр.). К., 2012. [MIPAA_2012.pdf](#)
25. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України, 2005.
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05#Text>

26. Ярская В.Н. Инклюзия - новый код социального равенства // Образование для всех: политика и практика инклюзии. Саратов. Научная книга, 2008.
27. Ageing and older adults, IFSW, 2008 <https://www.ifsw.org/ageing-and-older-adults/>
28. An international consensus statement on the benefits of reframing aging and mental health conditions in a culturally inclusive and respectful manner, 2022. [an-international-consensus-statement-on-the-benefits-.pdf](#)
29. Best Practice. Standards in Social Work Supervision / The National Association of Social Workers (NASW), The Association of Social Work Boards (ASWB), 2013. [Supervision NASW.pdf](#)
30. David R. Hodge Robin P. Bonifas Rita Jing-Ann Chou. Spirituality and Older Adults: Ethical Guidelines to Enhance Service Provision. / Copyright © 2010 Advances in Social Work Vol. 11 No. 1 (Spring 2010), 1-16. [madamek,+Journal+manager,+Hodge_Spirituality+and+Older+Adults+Final.pdf](#)
31. Decade of healthy ageing: baseline report / World Health Organization 2020. [decade-proposal-final-apr2020-en.pdf](#)
32. Farrington F. Towards a useful definition: advantages and criticism of «social exclusion», 2002. [SocialExclusion.pdf](#)
33. Frederic G. Reamer. Risk Management in Elder Care: Ethical Challenges / The Select Practice Series: Senior Services Delivery: Ethical Issues and Responses , 2009. – p. 1-12. [Senior-Services-Delivery-Ethical-Issues-and-Responses-1.pdf](#)
34. Global Report on executive summary, 2021. [9789240020504-eng.pdf](#)
35. Global age-friendly cities: a guide. [9789241547307_eng.pdf](#)
36. Global Database of Age-friendly Practices <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/afp/>
37. Global Social Work Statement of Ethical Principles (IASSW) [Global-Social-Work-Statement-of-Ethical-Principles-IASSW-27-April-2018-1.pdf](#)
38. Goldie Kadushin. Ethical Dilemmas in Geriatric Community-Based Care. / The Select Practice Series: Senior Services Delivery: Ethical Issues and Responses , 2009. p.13-22. [Senior-Services-Delivery-Ethical-Issues-and-Responses-1.pdf](#)
39. Heather Larkin. The Ethics of Social Work Practice in the Nursing Home Setting: A Consultant's Dilemma Heather Larkin, Ph.D. University at Albany The Journal of Social Work Values and Ethics, Volume 4, Number 3 (2007) Copyright 2007, White Hat Communications [6-The-Ethics-of-Social-Work-Practice-in-a-Nursing-Home-Setting-A-Consultants-Dilemma-JSWVE-4-3-2007.pdf](#)
40. Hui Yang, Hongtu Chen, Tianshu Pan, Yiran Lin, Ying Zhang, Honglin Chen. Studies on the Digital Inclusion Among Older Adults and Quality of Life – A Nanjing Example in China, 2022. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2022.811959/full>

41. International human rights law and older people: Gaps, fragments and loopholes <https://social.un.org/ageing-working-group/documents/GapsinprotectionofolderpeoplesrightsAugust2012.pdf>
42. Ittay Mannheim, Ella Schwartz, Wanyu Xi, Sandra C. Buttigieg, Mary McDonnell-Naughton, Eveline J. M. Wouters, and Yvonne van Zaaen. Inclusion of Older Adults in the Research and Design of Digital Technology, 2019. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6801827/>
43. Kyu-taik Sung, Ruth E. Dunkle. How Social Workers Demonstrate Respect for Elderly Clients. / J Gerontol Soc Work. Author manuscript; available in PMC 2011. [nihms-295177.pdf](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/295177/)
44. Leaving no one behind: the imperative of inclusive development. Report on the World Social Situation, 2016. United Nations New York, 2016. <https://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf>
45. Mary Farrelly. Competence and risk in older adults: A social work perspective. ISSUE 21(4) & 22(1), 2010 Aotearoa New Zealand Social Work. [nballantyne,+21-4-22-1+farelly.pdf](https://www.nzslw.org.nz/wp-content/uploads/2010/04/nballantyne,+21-4-22-1+farelly.pdf)
46. Mark R. Ensign. Ethical Issues and The Elderly: Guidance for Eldercare Providers <http://www.ensignlaw.com/Ethical%20Issues%20and%20Elderly.html>
47. Monitoring social inclusion in Europe Edited by Antony B. Atkinson, Anne-Catherine Guio and Eric Marlier 2017 [KS-05-14-075-EN-N.pdf](https://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf)
48. Resolution adopted by the General Assembly on 14 December 2020 [without reference to a Main Committee (A/75/L.47 and A/75/L.47/Add.1)] 75/131. United Nations Decade of Healthy Ageing (2021–2030) [N2036387.pdf](https://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf)
49. Sara Ronzi, Lois Orton, Stefanie Buckner, Nigel Bruce, Daniel Pope. How is Respect and Social Inclusion Conceptualised by Older Adults in an Aspiring Age-Friendly City? A Photovoice Study in the North-West of England / International Journal of Environmental Research and Public Health, 2020. [ijerph-17-09246.pdf](https://www.mdpi.com/1660-4728/17/9/246)
50. Strauss, William. Howe, Neil. Generations: the history of America's future, 1584 to 2069 New York : William Morrow and Company Inc., 1991., 538 p.
51. The WHO Age-friendly Cities Framework <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/age-friendly-cities-framework/>
52. Towards a Europe for All Ages - Promoting Prosperity and Intergenerational Solidarity, 1999. https://ec.europa.eu/employment_social/social_situation/docs/com221_en.pdf
53. Understanding generation ALPHA Published by McCrindle Research Pty Ltd Australia, 2020. [Understanding-Generation-Alpha-McCrindle.pdf](https://www.mccrindle.com.au/understanding-generation-alpha)
54. United Nations Principles for Older Persons Adopted by General Assembly resolution 46/91 of 16 December 1991.

55. World Social Protection Report 2020–22: Social protection at the crossroads - in pursuit of a better future International Labour Office – Geneva: ILO, 2021.

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/olderpersons.pdf>

56. World Report on Ageism. World Health Organization, 2021
[9789240016866-eng.pdf](https://www.who.int/publications/m/item/9789240016866-eng.pdf)

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
(парламентська) - <http://nlu.org.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського -
<http://www.nbuv.gov.ua/>

Електронна бібліотека Національної Академії педагогічних наук
України -

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/suak/corp.exe?&I21DBN=SLIR&P21DBN=SLIR&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=RES0000202

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені
В.О.Сухомлинського
<http://dnpb.gov.ua/ua/>

Міжнародний науковий журнал (Україна-Литва)
«Social Welfare: *Interdisciplinary Approach*» («Соціальне
благополуччя: міждисциплінарний підхід»)
http://uu.edu.ua/social_welfare_interdisciplinary_approach

<http://sw.oxfordjournals.org/content/51/2.toc>

<http://www.socialworkersspeak.org/category/hollywood-connection/documentaries>

<http://www.socialworkersspeak.org/research/see-what-a-20-minute-talk-with-a-social-worker-can-do.html>

<http://www.socialworkersspeak.org/expert>

<http://www.questia.com/library/journal/1G1-149316874/social-work-informatics-a-new-specialty#/>

<http://65.182.107.132/PARIS/pages/Govt/Social.htm>

<http://studentam.net.ua/content/category/35/181/114/>

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне¹ матеріально-технічне забезпечення
Лекція	Аудиторія для занять Кафедральний ноутбук	Аудиторія для занять Проектор, інтерактивна дошка, фломастери до неї, приміщення з доступом до Інтернету
Семінарське заняття	Аудиторія для занять Наочні та роздаткові матеріали	Аудиторія для занять Проектор, інтерактивна дошка, фломастери до неї, приміщення з доступом до Інтернету

Матеріально-технічне забезпечення процесу навчання студентів з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до рекомендацій Центру інклюзивних технологій навчання.

¹ Потрібно вказати особливе матеріально-технічне забезпечення дисципліни, яке потрібне для проведення занять (ТЗН, спеціальний кабінет і т.п.)